

KIELCES BURVĪBA UN APKĀRTNES KULTŪRVĒSTURISKIE PIEMINEKĻI

ES Mūžizglītības programmas Comenius aktivitātes „Reģionālās partnerības” ietvaros Stopiņu novada dome, Ulbrokas bibliotēka un Ulbrokas vidusskola sadarbībā ar partneriem no Polijas - Urząd Gminy, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum Jaworzna no 2010.gada līdz 2012.gadam īstenotā projekta „A book is our friend – developing reading education between adults and students” mobilitātēs, delegācija 9 cilvēku sastāvā, devās uz Kielces pilsētu, lai iepazītu, tās darbību literatūras popularizēšanas, kultūrvēsturisko un dabas objektu aspektā, vienlaicīgi apgūstot arī informāciju par pašas pilsētas darbības principiem. Kielce, kas atrodas Polijas dienvidaustrumos, kopš 1999.gada ir arī Švījetokrāziskas (*Świętokrzyskie Voivodeship*) vojevodistes galvaspilsēta. Pavisam Polijā ir 16 vojevodistes. Šis reģions ir bagāts ar aptuveni 210 000 lielu iedzīvotāju skaitu. Kielce atrodas Švījetokrāziskas (Svētā krusta) kalnu ietvarā, Siļņas upes krastos un ir tā saucamās Mazās Polijas ziemeļu daļa. Kopš kaļķakmens kalnrūpniecības aktivitātēm tā kļuvusi par tirdzniecības un komercijas centru.

Pēc nogurdinošā, bet interesantā ceļojuma ar visdažādākajiem transporta līdzekļiem mūs sagaidīja saulaina pilsēta un viesmīlīgas viesnīcas „Lysogory” telpas, kas deva nelielu atpūtu pirms svinīgajām vakariņām ar sadarbības partneriem - pilsētas vadību un Kielces bibliotēkas un skolu pārstāvjiem. Katrs atrada kopīgu tematu par ko runāt – gan Ulbrokas vidusskolas personāls (Kielcē ir 17 dažādas skolas, kas piedāvā vidējo un augstāko izglītību dažādās specializētās nozarēs), gan Ulbrokas bibliotēkas darbinieces, gan Stopiņu novada priekšsēdētājs Jānis Pumpurs. Uz svinīgajām vakariņām bija ieradies arī Kielces mērs.

Ieguvums, plānojot draudzīgu, intelektuālu un daudzveidīgu sadarbības apmaiņas programmu, vērtējams pozitīvi, galvenokārt iepazīstot poļu kolēģu lasīšanas veicināšanas politiku un kopējās valstiskās nostādnes izglītības un apmācības sistēmā.

Viens no EURYDICE tīkla pētījumiem, apskatot 31 valsts pieredzi, liecina, ka 2009. gadā piektā daļa skolēnu piecpadsmit gadu vecumā ir neprasmīgi

lasītāji. Neskatoties uz to, ka vairumā valstu rakstpratības pilnveides politika ir progresējusi, bieži uzmanība netiek veltīta lielāka riska grupām, piemēram, zēniem, bērniem no ģimenēm, kas dzīvo nelabvēlīgos apstākļos, un imigrantu bērniem. Kā liecina Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas rezultāti, tikai 20-30 % piecpadsmitgadīgo Latvijas skolēnu brīvajā laikā ir interese par lasīšanu. Lasīšanas grūtības rada dažādi faktori, gan ārpus, gan skolu apmācības sistēma kopumā. Vadoties no starptautiskiem pētījumiem ģimenes sociāli ekonomiskais statuss, vecāku izglītības līmenis un tas, ka jāmacās otrā vai trešā svešvaloda – rada ietekmi uz skolēna lasīšanas nepietiekamo līmeni. Svarīgs faktors ir dalījums dzimumos, uzskaitot atšķirības lasīšanas apguvē, jo meitenes konstanti lasa veiksmīgāk, nekā zēni. Turklāt tikai astoņas valstis (Dānija, Somija, Islande, Īrija, Malta, Norvēģija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste) savās skolās pedagogiem un skolēniem nodrošina lasīšanas speciālistu palīdzību. Lielākā daļa Eiropas valstu, tai skaitā arī Polija, lasītprasmes mācīšanā īsteno piemērotu politiku, un lasītmācīšanās pamati tiek ielikti ģimenē un pirmsskolas pakāpē.

Tieši motivācija, ko definējam kā mudinājumu, ierosmi, aicinājumu veikt konkrētu darbību, meklējama mūsu attieksmē, gribā un notiekošajā. Lasīšana, tas ir, individuālais darbs un ceļš uz sarunu, nereti, motivējošas aktivitātes rodamas ārpus formālās skolas vides. Visbiežāk tās piedāva kultūras centri un publiskās bibliotēkas. Kopumā lasīšanu var raksturot kā sociālu fenomenu, kas zināmā mērā vieno cilvēci: līdz 90 % informācijas cilvēks iegūst lasot – lasot grāmatas, žurnālus, blogus, sociālos tīklus, lasot gan poligrāfiskajā, gan elektroniskajā vidē.

Sadarbības partneru bibliotēku tīklā - **Kielces Vojevodistes Galvenajā bibliotēkā (*Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach*) un Piekoszovas novada publiskajā bibliotēkā (*Gminna Biblioteka Publiczna w Piekoszowie*)** vērojams labi nostādīts mūsdienīgs bibliotēkaro pakalpojumu modelis un lasītāju atbasts sabiedrības mūžizglītībai.

Kielces Vojevodistes Galvenā bibliotēka atklāta 1909.gada 12.jūlijā un tās krājumā sākotnēji 2000 vienību. Ne tik sen - 2009. gadā esošā bibliotēka pārtapusi par jaunu vojevodistes bibliotēku, kas mainījusi savu atrašanās vietu un

darbības funkcijas. 2010.gadā bibliotēku apmeklējuši 400 000 cilvēku. Bibliotēkai gadā ir 25 tūkstoši regulāro lasītāju uz 200 000 iedzīvotājiem.

Kopš 2006.gada sākusi darboties multimediju sistēma. Bibliotēkas darbinieki nebija gaidījuši tik lielu lasītāju interesi. Vidēji katru dienu bibliotēku apmeklē ap 700 cilvēku, nereti apmeklētāju skaits sasniedz 1200 – 1300 apmeklētāju dienā. Paralēli tam, ka bibliotēka veido izstādes un organizē pasākumus, cilvēki šo bibliotēku izmanto arī kafijas pauzēm. Akadēmiskā gada laikā norisinās daudz aktivitāšu, piemēram, Grāmatu klubs senioriem. Dienā var notikt pat 2 – 3 pasākumi. Tā gada laikā bibliotēkas telpās notiek vairāki tūkstoši pasākumu. Ir īpašas programmas vājredzīgajiem. Katru gadu bibliotēka iegūst ap 8000 jaunu grāmatu.

Pēdējos 3 gados to apmeklējuši pusmiljons cilvēku. Pēc jauno tehnoloģiju ieviešanas sākusies bibliotēkas popularizēšana. Nu šeit var skenēt grāmatas vai materiālus. Skenē arī dokumentus no 18.gs. līdz pat mūdienām. Vecākie izdevumi rodami no 1490. gada. Bibliotēkas īpašumā ir 15 inkunābulas, 6000 grāmatas no 15.gadsimta.

Bibliotēkā strādā 82 cilvēki. 20 no tiem – administrācijā. Datorzālē strādā 6 darbinieki. Pašvaldības gādātais budžets ir pietiekoši labs - virs 5 miljonu zlotu, un tas tiek tērēts gudri. Dažās nodaļās nav pietiekoši daudz vietas krājuma resursu izvietojšanai, nepieciešama telpu paplašināšana.

Pirmoreiz bibliotēkas vēsturē bibliotēkā savus darbus izliek zināmi mākslinieki. Tiek attīstīta mediju māksla.

Lasītāji pārsvarā darbiniekus neredz, bet redz padarītā darba rezultātu. Bibliotēkas datorinženieri izveidojuši savu, vietējo datorprogrammu. Atvērtas nodaļas, kas veltītas vojevodistes un ES vēsturei. Lasītājiem pieejams gan elektroniskais, gan kartīšu katalogs. Pārējie bibliotēkas piedāvātie pakalpojumi ir par maksu - sākot no kopēšanas līdz pat informācijas ierakstīšanai CD.

Šobrīd bibliotēka ir paplašināta un modernizēta. Bibliotēkā ir vairāki lasītāju reģistrācijas punkti, „Informatorium”, jeb uzziņu telpa, kur atrodami arī materiāli par Eiropas Savienību, abonements, Mediatēka (mūzika, filmas, spēles), izglītojošas programmas un lasītava, kur atrodama arī lasīšanas tehnika vājredzīgiem

lasītājiem, tāpat kā audiogrāmatas kasešu formātā. Pieejamas arī notis un ekslibri. Gluži kā Latvijas Nacionālā bibliotēka, arī Kielces galvenā bibliotēka saviem lietotājiem piedāvā Digitālo bibliotēku. Digitalizētie materiāli ir gan CD veidolā, gan Digitālajā bibliotēkā tiešsaistē. Ir arī reto grāmatu nodaļa, kur ikdienas lasītāji netiek ielaisti izdevumu unikalitātes dēļ. Daļa no bibliotēkas materiāliem jau ir digitalizēti. Bibliotēka piedāvā arī novadpētniecības kolekciju un dažādas izstādes, piemēram – „Aizliegtu grāmatu nedēļa”, izstāde „19. gadsimta vīrieši – mūsdienās”.

Piekoszovas novada publiskajā bibliotēkā (*Gminna Biblioteka Publiczna w Piekoszowie*) ir vērojami klientorientētas bibliotēkas pamatprincipi – savas darbības pamatā lietot gan profesionālās zināšanas, gan informācijas tehnoloģijas prasmes un iemaņas, gan attieksmes jautājums – dalīties ar savām zināšanām un vēlēšanās sazināties ar citiem, gan personiskās īpašības, kas apliecina un pierāda spēju mācīties, prasmi kontaktēties un pieņemt jauninājumus.

Mūs gaidīja sirsnība un cienasts, kā arī atmiņas par viesošanos Stopiņos un Ulbrokas bibliotēkā. Par mūsu vizīti lasāms arī šīs bibliotēkas mājaslapā http://www.gbp.piekoszow.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=46:wizyta-studyjna-otewskich-partnerow&catid=2:newsy . Ar Google tulkotāju palīdzību par mums un šīs publiskās bibliotēkas aktivitātēm varat mēģināt lasīt kā angļu, tā latviešu valodā.

Projekta ietvaros devāmies aplūkot arī dabas pieminekļus ar kuriem pazīstams Kielces apvidus – **Kaļķakmens atradnes**, kas atrodas netālu no pilsētas centra, bet kuru darbība kopš 70 gadiem ir apstādīnāta. Ceļš mūs veda caur daudziem ciematiņiem, kas apvij pašu Kielci, iepazīstinot ar to, kā dzīvo tauta Polijas dienvidos. Jāatzīmē, ka Kielces apkārtnē un tās kalni ir bagāti ar marmoru. Tāpēc atvēlējam laiku un to pavadījām **Kadziļņā (*Kadzielnia*) Švjietokržiskas tautas dabas parkā**, kurš klāts pasakainiem mežiem, bet kalna galā atrodas **Svētā krusta klosteris**, kurš palēnām tiek renovēts. Šī administratīvā apgabala nosaukums – Slupia.

Vēl aplūkojam apkārtnes ciematiņus – **Javoržņu, Galezici un Mļienkus (*Jaworznia, Galezice, Mlienki*)**. Šo dienu veltījām arī apkārtnes apskatei staigājot pa **Švjietokržiskas arheoloģiski – ģeoloģisko taku** – kāpjot kalnos un lienot poļu

velna jeb „elles alā”. Pēc nogurdinošās, bet aizraujošās pastaigas devāties tālāk, lai iepazītos ar poļu priekšvēlēšanu kampaņas svētkiem, kur kopā

sanākušas četras partijas, bet piedalījāties arī mēs, ne tikai klausoties poļu tautas folklorā, bet arī paši dejojot līdz un dziedot latviešu tautas dziesmas, kas skanēja ne sliktāk, kā poļu tautas ansambļu profesionāļu izpildītās. Vakara brīvo laiku veltījām Kielces gājēju ielas un apkārtējo rajonu apskatei.

Pēdējā diena Polijā tika veltīta pilsētas, kas atrodas Tatra pakājē - **Zakopanes** apmeklējumam. Turp devāties pašā rīta agrumā, jo ceļš kopumā aizņēma astoņas stundas, taču Tatra saulīte un apkārtnes ainavas bija to vērtas. Izstaigājām Krupuvkas gājēju ielu, uz tās atrodošos **Svētās ģimenes draudzes baznīcu (Parafia Najświętszej Rodziny)** un baudījām Zakopanes tradicionālo virtuvi.

Paldies projekta autorēm Ulbrokas vidusskolā, Ulbrokas bibliotēkā un pašvaldības vadītāju atbalstam. Mums ir labi, atbalstoši, aktīvi kolēģi gan šeit Latvijā, gan Polijā un tas, mūsaprāt, ir pats galvenais sadarbības projekta ieguvums!

Notiekošajā atskatījās un vēstījumu sagatavoja Ulbrokas bibliotēkas darbinieces – Ieva, Daiga